

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVII.

Květen 2018

číslo 5

Největší láska

Je jí šedesát let. Prožívá největší lásku svého života.

Vodí se s milým rukou v ruce, vítr jim rozvívá šedé vlasy.

Její milý říká:

„Máš vlasy jako perly.“

Její děti říkají:

„Ta stará bláznivá ženská.“

Anna Swirszczynska

Úvodem

Je čas květů, mládat a míru. V květnu myslíme na ty, kteří se postavili proti Hitlerovi. Jsme jim vděční a zavázáni péčí o svobodu. Je hrozné, že po válce i někteří Češi (včetně vojáků), vraždili Němce.

I našim, kteří vybízeli k volbě M. Zemana prezidentem (nebo jej volili), vadila jeho návštěva komunistů. „Nenechte se vést slepými vůdci - jinak s nimi padnete do jámy“, říká Učitel (srv. Matouš 15:14). Písmo nás učí včasnému rozpoznávání škůdců, abychom „nehřáli hada na prsou“. „Presidenta přivedli na velvyslanectví Izraele jako trosku, ale jak začal mluvit, bylo to jako jeho zmrtvýchvstání“, řekl účastník. Presidenstské volby budou možná brzy a určitá parta připravuje dalšího prognostika - Vladimíra Dlouhého. Co děláme my? Bude opět mnoho katolíků volit podstrčeného?

V březnovém Okénku jsem psal: „Vůdci demokratických stran - místo, aby se spojili - opět přesvědčují sami sebe (jako gambleři), že v příštích volbách určitě vyhrají“.

Blahopřeji Vám k Svatodušnímu svátku - jím vrcholí Velikonoční událost. „Nebraňme se průvanu Ducha svatého“, říkával Jiří Reinsberg.

/v

PŘÍMLUVKYNĚ

Toto neobvyklé české slovo, známé z mariánských kázání, chci dát do opačné souvislosti. Maria se přimlouvá u každého z nás: kéž je můj Syn středem vašeho života! Kéž se u mne učíte vztahu k němu! Maria se přimlouvá u důležitých pánů: buďte pokorní, nemějte se za neomylné. Nic nám nezatajujte, stejně se to dovíme. Vyndejte trámy a pak se starejte o třísky. Maria se přimlouvá u katolíků: mějte odvahu ke změnám! Jinak z dřevěníte. Děkujte za papeže Františka! Maria se přimlouvá u prostoduchých: nehrajte si na chytré a nekritizujte to, čemu nerozumíte! Maria se přimlouvá u všech lidí: uneste život, i když je někdy těžký. Věřte, změní se jednou tak, jak to zatím ani nemůžete tušit.

Jan Rybář

SVATODUŠNÍ

Bůh stvořil člověka a má z něho radost (Gn 1:31). Pak Bůh trpělivě čekal, až přijde čas a člověk ho pozná - a pak bude mít i člověk radost! To je chvíle Letnic.

Napsal jsem vám nejkratší možnou definici naší nauky o Duchu, ale také definici nejhlubší. (Ta naše katechismová je prý lidem nesrozumitelná.)

Přeji vám mariánský květen se svatodušním vyvrcholením.

Jan Rybář

Proudem se nechává unášet kdejaké lejno nebo zdechlina.

Křesťan by měl plavat proti proudu.

/v

Jedním z podstatných znaků ryzího církevního společenství je rovnost a vzájemnost. Církve existuje, aby vytvářela *ŠALOM konkrétními činy pro spravedlnost, pokoj a celost, aby byla místem, kde začalo nové lidství, jež žije ve společenství a nevykořisťovatelsky.*

Jana Opočenská v knize:

„Z povzdálí se dívaly také ženy“, str.98

Víra, ať je čímkoliv, není anestetikem proti bolestem světa, je naopak výzvou, že určitá dobrá díla, která nebudou provedena námi, nebudou provedena vůbec.

Marek Orko Vácha

Víc než padesát let uplynulo, co naléhavě prosíme o nová kněžská povolání. Dobrých padesát let marně tlučeme na tuto bránu... Teď se pootevřela!! Ale žel, nevychází z ní průvod mladých adeptů kněžského povolání, jen za ní pokorně stojí papež František. Nabízí však rychlou pomoc, nabízí jedinou možnost záchrany církve, záchrany Eucharistie. Ovšem, jaké zklamání! Místo jinochů starce? Pánové blízcí té bráně ji rychle přibouchli. Tak takhle ne! Máme jiné představy než světít muže za zenitem. A máme o tom přece své předpisy! „My máme zákon...“ *Jan Rybář*

HRA S VLKY

Potkal jsem tři velice vzdělané a chytré duchovní, kteří kdysi z taktických důvodů podepsali spolupráci s StB - mysleli si, že ji osálí. Ježíš nás učí, že s prolhanci a svévolníky nelze nic uhrát. Jednou se ptal jednoho dábelníka: „Jaké je tvé jméno?“ Odpověděl: „Mé jméno je legie, poněvadž je nás mnoho.“

Nás prezidentova návštěva komunistů nepřekvapila, dávno šlo rozpoznat, k jakému božstvu tíhne a čemu slouží.

Čím to je, že křesťanství v naší zemi mnoho lidí nezajímá? Nesvádějme vše jen na konzum. Pompézní církevní slavnosti jsou vidět a slyšet. Nám Čechům chybí pokora a výdrž – je to tím, že nemáme vysoké hory a nespoutané moře? Okupace, smrt Palacha, „Letná“ v r. 1989, pohřby osobností nebo přivezení ostatků kardinála nás zvednou jen na chvíli. Papež František zaujme mnoho lidí zvenku bez okázalosti.

V neděli jsme v kostelích četli kousek z textu o Dobrém pastýři. Koho z nás to zaujalo natolik, že neskouzl do kýčovitého obrazu a přečetl si text celý? Kdo hledá co nám chce Ježíš sdělit?

Máme-li dobrého pastýře, proč hrát hru s vlky nebo s tím, kdo si na pastýře jen hraje, ale z ovcí jen kořistí pro sebe? /v

BABIŠ BY NEMĚL BÝT PREMIÉREM

rozhovor s Václavem Malým

O víkendu se koná sjezd KSČM. Poprvé v porevoluční historii na něm vystoupí prezident republiky. Má to pro vás nějaký symbolický význam?

Je to úlitba komunistické straně a tím se jí dává větší váha, než ve skutečnosti má. Bohužel i v sociální demokracii jsou tendence opustit bohumínské usnesení, podle kterého nesmí spolupracovat s komunisty. Sociální demokracie by měla být důsledná. To neznamená diskriminaci komunistické strany, ale rozhodně by se jí neměl vytvářet prostor, aby měla takovou váhu jako v současnosti.

Měl by se vůbec prezident takové akce účastnit?

Prezident by měl jasně říct, že bude s komunistickou stranou hovořit tehdy, až se jasně distancuje od své minulosti, což se nestalo. Sice to už není ta samá komunistická strana jako před rokem 1989, ale přesto se plně nedistancovali od negativního čtyřicetiletého vývoje našeho státu po roce 1948.

Pan prezident mění často názory a využívá současné situace, kdy se politické strany nemohou dohodnout. Roste jeho váha a on ji dovede velmi dobře využít, ale nevyužívá to ku prospěchu společnosti.

Sjezd se koná v době, kdy se do Česka vrací ostatky kardinála Berana. Prezident se bohoslužby v katedrále kvůli sjezdu KSČM nezúčastní. O čem to vypovídá?

Je to takový paradox, který naprosto jasně ukazuje, že mnoho lidí na minulost zapomíná, idealizují si ji a pak tento stav připustí. Znovu se vracíme k občanské neuvědomělosti, neinformovanosti nebo pasivitě.

Je návrat ostatků kardinála Berana událostí, které by se měl účastnit prezident?

Nevidím to jako podstatné. To záleží na něm. Nevycházel bych mu, kdyby se neúčastnil. Jeho účast by byla nezávaznou hrou s katolíky.

Nejde přece jen ale o symboliku? Kardinál Beran byl člověk, kterého komunisté pronásledovali, a prezident v den, kdy jeho ostatky konečně budou uloženy ve svatovítské katedrále, vystoupí na sjezdu komunistické strany.

Myslím si, že je dobře, že se prezident nezúčastní, protože by se pozornost soustředila na něj. Sledoval by se každý jeho pohyb a potom by se dojem dostal někam jinam, než k čemu je tato slavnost.

Komunisté dosáhli v loňských volbách nejhoršího výsledku, ale stále mají přes sedm procent voličů. Proč se lidé tolik vrací k minulosti?

Těžko to mohu vysvětlit, nejsem sociolog. Jen bych řekl, že se dějí i sociální nespravedlnosti. Jsou regiony, kde se těžko shání zaměstnání, ne vždy se se zaměstnanci ze strany zaměstnavatelů jedná slušně, část lidí přichází o práci, je sociální nejistota a na toto komunistická strana ve své rétorice hraje. Lidé zapomínají, že v minulosti sice každý měl jisté pracovní místo, ale pracovní morálka byla celkově dosti bídná. Produktivita také nebyla dobrá, ale tyto souvislosti se zapominají. Proto část lidí cítí nostalgii, kdy si minulost kreslí v lepších barvách, než byla.

Čím to může být?

Část našich spoluobčanů si necení svobody. Příliš se soustřeďují na sociální otázky, ale systém se musí hodnotit podle míry svobody, jakou dává občanům. Do roku 1989 byla velmi omezená a části občanů to příliš nevadilo, protože měli sociální jistoty, byť bídné. Tak si to vysvětlují.

Zatím se zdá, že se případná nová vláda bude opírat o podporu KSČM. Jak to vnímáte?

To se mi velmi nelíbí, protože komunistická strana je pro mě nevěrohodná tím, že se nedistancovala od minulosti. Získala v posled-

ních volbách velmi málo procent, ale přesto teď hraje významnou roli. Nemůžeme si stěžovat, že to jsou jen okolnosti vnější, ale je to i nevědomost těch voličů, kteří vůbec nerozlišují, koho volí, jestli je strana věrohodná, nebo není.

Co by to ale znamenalo pro vás osobně jako pro člověka, který proti režimu bojoval a stál u jeho pádu?

Budu se nad tím pozastavovat, ale těžko mohu něco změnit. Stále zdůrazňuji, že je potřeba více probudit občanskou společnost, více zintenzivnit osvětu. Tím nemyslím manipulovat voliče. Ze strany občanů bych očekával lepší kontrolu vládnoucích, která se mi zdá nedostatečná.

Volby vyhrálo hnutí ANO v čele s Andrejem Babišem, který podle dostupných dokumentů spolupracoval s StB. Sice se proti tomu konaly demonstrace, ale volby ukázaly, že to tolika lidem zase tak nevadí.

To je další zarážející skutečnost. Nejde o to, aby byly čistky. Nejde o nějakou mstu nebo hanění pověsti jednotlivce, který se takto provinil. Ze strany pana Babiše bych očekával, že chlapsky přizná, že podepsal spolupráci. Na druhé straně od společnosti bych očekával, že to bude chápat jako velký mravní úpadek. Pokud se člověk přizná, pokud řekne, že je mu to líto, pak se dá odpustit. Ale pokud to člověk nepřizná, jde o velmi závažný poklesek.

Podepsal jste dopis Myšlenky pro demokracii 2018. V něm mimo jiné stojí věta: „Je pro nás nepřipustné, aby lidé aktivně podílející se na bezpráví komunistického režimu nyní zastávali vládní a parlamentní funkce.“ Myslel jste někoho konkrétního?

Myslel jsem lidi nedůvěryhodné, kteří se zapletli s minulým režimem, kteří v podstatě kamuflují. Lidé, kteří se dopouští i nepravosti v oblasti ekonomiky. Takoví lidé by skutečně neměli zaujímat významná místa ve státní struktuře.

Z toho dopisu to ale vypadá, že míří na konkrétní osoby.

Myslím, že pan Babiš by skutečně neměl zaujímat tak vysokou funkci vzhledem k nejasnostem s dotací a nepřiznané spolupráci s StB.

Mířilo to jenom na premiéra Babiše?

Těch lidí je víc, ale další už nebudu jmenovat... Ale například pan Ondráček nepřiznává svůj podíl na represích, i když byl tehdy mladý. To je další muž, který by neměl zaujímat poslaneckou funkci. A je zarážející, že tito lidé jsou částí občanů nebo politickou

stranou podporování. Strana by měla být natolik solidní, aby takové lidi nenominovala do parlamentu.

Bavili jsme se o tom, jak společnost přistupuje k tehdejší době. Tento postoj, že lidem vlastně nevadí, co kdo dělal za socialismu, pozorujete až nyní?

Ten proces začal za trochu jiných okolností. Záhy po roce 1989 část politiků - a byl mezi nimi i Václav Klaus - říkala: „Nevracejme se moc do minulosti, teď tady máme přítomnost a musíme se soustředit na budoucnost“. Ono to pěkně znělo, ale nedošlo k morální očistě společnosti. Nebylo jí nastaveno zrcadlo. Tím ale nemyslím čistky, nějaké pronásledování nebo mstu. K morální očistě nedošlo. To, že někteří politici byli v Socialistickém svazu mládeže a najednou se z nich stali úžasní pravicově smýšlející politici, částí společnosti vyhovovalo, protože ji to vyvíňovalo ze spoluzodpovědnosti za minulý systém. Všichni jsme totiž byli v různé míře spoluzodpovědní. Ale člověk si to musí přiznat, připustit si to, a ne říct, že to byla záležitost jiných.

Proces jisté lhostejnosti nebo přehlížení závažných poklesků z minulosti začal poměrně záhy po roce 1989. To se s námi táhne i téměř 30 let po změně režimu.

Je ještě možné, jak říkáte, nastavit ono zrcadlo, nebo je už pozdě?

Stále je potřeba na to upozorňovat. Nejde o žádné čistky nebo degradaci lidí, ale je třeba říct, jak se věci měly a že je nedobré to nepřiznat.

Mluvil jste o potřebě budovat občanskou společnost. Jakou roli by v tom měla hrát církev?

Povzbuzují lidi v církvi, aby se více angažovali na politickém poli. Aby se stávali volitelnými na místních, ale i vyšších úrovních a aby také přirozeně vytvářeli občanské buňky. Jsme občany republiky, máme spoluzodpovědnost za stav společnosti. Nejsem ale pro politické funkce kněží nebo biskupů, to by bylo kontraproduktivní.

Proč?

Protože by to znamenalo propojení politiky a duchovní činnosti. Lidé podvědomě - i když třeba mají vůči církvi veliké výhrady - cítí, že kněží by měli být znamením pravdy, znamením jasných postojů. A v politice se často musí dělat kompromisy. Zároveň by vznikl dojem, že se církev chce politickými prostředky zmocnit vlivu. Ale její vliv musí být především morální, musí vyvěrat z duchovní síly církve, nikoliv z toho, že bude mít účast na konkrétní politické struktuře.

Měla by církev kritizovat politiky, když dělají něco, co se neztotožňuje s jejími ideály?

Rozhodně, protože jde o dobro všech. K poslání církve patří ukázat na některé nepravosti. Musí se to dít kultivovaným způsobem, na základě důvěryhodných informací. Je třeba přitom opravdu vážít každé slovo a zvolit vhodnou chvíli.

A daří se jí to?

Stále se to musíme učit. Záleží na jednotliv-

cích; i ve vedení církve jsme různí lidé, máme různé názory na některé konkrétní politické osobnosti nebo situace. Spíše bych kladl důraz na jednotlivce, kteří v církvi zaujímají významné posty.

Jedním z politických témat je i zdanění církevních restitucí, které prosazuje hned několik stran, a část veřejnosti je v tom podporuje. Čím si to vysvětlujete?

Za tím je nevzdělanost lidí. V myslí části našich spoluobčanů stále převládá ideologický vliv. Naše školství hlásalo, že církev byla proti národu, byla vždy bohatá na úkor chudých a že je to vlastně zbytečná instituce, která je jenom zátěží pro společnost. Z toho vyrůstají tyto populistické nápady. Pokud z některých stran zaznívá požadavek na zdanění restitucí, pak jim jde především o získání hlasů některých voličů.

Je to vážná morální otázka. Byl dohodnutý veliký kompromis - jak ze strany státu, tak ze strany církve, jelikož ani zdaleka nedošlo ke stoprocentním restitucím. Když tedy ustoupil stát i církve, dané slovo by se už nemělo porušovat nebo modifikovat. Byl by to krok zpět a je to čistě jen populistické gesto, protože státu by to rozhodně nevytěžilo ekonomickou situaci.

Bavili jsme se o komunismu. Přes deset procent hlasů ale dostalo hnutí SPD, jehož někteří členové nazvali tábor v Letech „pseudokoncentrákem“ či chtějí jedno náboženství postavit mimo zákon. Čím to je, že u společnosti boduje strana s těmito názory?

SPD je pro mě naprosto nepřijatelná strana, která hlásá rasovou nenávisť. Podněcuje strach z migrantů, aniž by s nimi měla společnou větší zkušenost. Strana, která podněcuje nenávisť, nemůže být stranou, se kterou budu vést dialog.

Ale proč ji tedy lidé volí?

Lidé jsou hnáni strachem. Když se podíváte na zprávy, nějakému atentátu se věnuje půlka vysílacího času. Prezентují se samá negativa, ale nikdy není ukázáno, že soužití s migrantem, byť samozřejmě není jednoduché, ne-

musí vždy vyústit v nedůvěru, vzájemnou izolaci nebo nevrzavost. Jsme stále krmeni tím, že jsme ohroženi - Bruselcem, Evropskou unií, migranty... A přitom se tady nikdo neděje. Tato strana bohužel využívá lidský strach.

Lidé, kteří mají strach z migrace, často říkají, že bychom měli v Evropě hájit křesťanské kořeny nebo tradice. Není oprávněná obava, že islám nějakým způsobem tyto kořeny podkope?

Setkání těchto dvou náboženských tradic není jednoduché. To nepopírám. Nejsem pro to, dokořán otevřít dveře bez jakýchkoliv opatření a kontroly. Na druhé straně nemohu jen střílet na někoho, s kým nemám zkušenost.

A co jsou vůbec ony křesťanské hodnoty?

Ke křesťanským hodnotám patří také svoboda slova - ta pro mě končí tam, kde urážím druhého. Křesťanské hodnoty se týkají i ekonomiky. Dané slovo platí, a když někomu podám ruku, tak to nemusím ověřovat padesáti smlouvami.

To jsou pro mě křesťanské hodnoty: že se nelže, že se nepoužívají pro získání popularity různé figle, které neodráží realitu. Dále úcta ke starší generaci. Kolik starých lidí dnes umírá osamoceno, nepovšimnuto, protože jsou vnímáni jako nevykonná pracovní síla? Víte, křesťanské hodnoty vidím takto konkrétně, ne jen jako nějaké ideály. Úcta k životu a odpovědnost k předávání života patří ke křesťanské kultuře. Zamýšlíme se nad vymíráním Evropanů?

Když se v islámské společnosti otec nepostará o děti, tak je to ostuda. Kolik u nás je otců, kteří ani necítí základní finanční závazek vůči potomstvu? Nebo neexistuje, aby starý člověk byl postaven úplně mimo. Rodina se o něj má postarat. Je potřeba to vidět trošičku barevněji, než je to prezentováno. Tohle jsou pro mě křesťanské hodnoty.

Máte tedy pocit, že křesťanské hodnoty spíše bouráme my sami, než že by nám je brali islámští migranti?

Ano, především si musíme uvědomit, co je podstatou křesťanských hodnot a jestli za nimi stojíme. Z čeho vyrůstá demokracie, kterou bereme jako samozřejmost? Demokracie vyrůstá z úcty k člověku, z úcty k jeho důstojnosti a jedinečnosti. Demokracie není snadná, přináší svízele. Musí se začít u sebe, ale to Evropané moc nechtějí. Někdy se musím až smát, když někdo říká, že hájí křesťanské či evropské hodnoty, a přitom je zjevné, že vůbec neví, o čem mluví.

Proč by tu mírumilovní muslimové nemohli působit?

SPD chce postavit islámskou - oni říkají ideologii - mimo zákon. Měla by v tuto chvíli vystoupit církev a ostře proti tomu protestovat?

To je samozřejmě nesmysl a demagogie. Platí zde svoboda vyznání. Pokud tu budou mírumilovní muslimové, proč by tu nemohli žít? Je třeba kontroly, a pokud se objeví radikální imám, který podněcuje k nenávisti a nedůvěře vůči většinové společnosti, je namístě i trest.

pokračování na str. 4

Ale nemohu předem zakázat, že tady nesmí být žádný muslim.

Je to ten moment, kdy by křesťanská církev měla vystoupit a protestovat proti tomu?

Ano, ale spíše jednotlivci. V církvi mohou být různé názory, ale já se proti tomu klidně vyslovím.

Nedávno se řešilo, jestli Česko má udělit azyl čínským křesťanům, kteří jsou ve své zemi perzekvováni. Mluvili jsme o křesťanských hodnotách, ale většinu těchto křesťanů jsme nepomohli.

Jsou to politické kalkulace. Přirozeně je to ovlivněno směřováním současné politické garnitury, přílišné otevřenosti Číně bez ohledu na stav lidských práv. Bylo by slušné, kdyby příslušné orgány změnilы svůj náhled a otevřely těmto lidem dveře. Rozhodně nejsou ohrožením pro naši společnost. Jsou to lidé pracovití, jak jsem měl možnost některé z nich poznat. Je ostuda státu, že většinu z nich odmítl. Má to politické pozadí.

rozmlouval Radek Dragoun

KTERÝ BABIŠ JE TEN PRAVÝ?

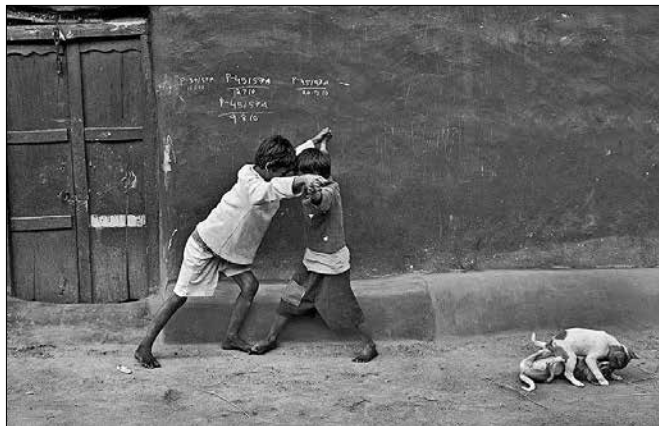
Petr Havlík

Je to ten utrápený nahrbený muž, se starostlivým a soucitným pohledem, s rukama přes sebe v dolní části břicha, anebo je to ten bojovně vzpřímený tatranský alfa samec, hrozící pěstí a vulgárně vyhrožující svým oponentům?

Je to ten spolehlivý kumpán proruských a pročínských Miloše Zemana, Tomia Okamury a soudruhů z ÚV KSČM, anebo je to ten proevropský a proamerický liberální demokrat?

Je to ten náčelník oligarchů, nejpilnější daňový optimalizátor, sběratel trofejí bývalé konkurence, největší příjemce dotací v Evropě, anebo je to ten oddaný makající správce veřejných statků, který dělá pořádek a myslí pouze na blaho svých spoluobčanů?

Je to ten nezištný filantrop, bytostný milovník občanských svobod, pokračovatel Masaryka a Havla, neohrožený zastávce otevřené a férové soutěže, respektující daná pravidla, dělbu i kontrolu moci, ale i důležitost skutečně

nezávislých médií, anebo je to ten nelitostný predátor, bezohledný uchvatitel moci ekonomické, politické a mediální?

Je to důvodně trestně stíhaný podvodník, soudně uznávaný udavač a několikrát usvědčený lhář, anebo je to jen obět účelovek, spiknutí a zadání mafie?

Je to zastávce politické levice, pravice či středu, anebo je to jen samolibý vůdce, politikou pohrdající, neboť stát je jen firma, jeho firma? Je to schraňovatel kompromitujících materiálů na jiné, používající všechny možné nekalé praktiky a porušující dohody, anebo je to muž konsensu, kompromisu, otevřené diskuse, týmový hráč, který sází jen na principy fair play a na vzájemnou důvěru a respekt ve vztazích v politice i byznysu?

Tým marketérů a piaristů AB dělá všechno možné i nemožné, aby byl jejich objekt vnímán jako Dr. Henry Jekyll - vzdělaný, inteligentní, čestný, vážený, zdravě ctižádostivý a citlivý. Jenže v tom pravém AB je zcela převládající kus Edwarda Hyda - zlého, nečestného, bezcitného a krutého, kterého se ostatní děsí.

Je to ten svár dvou osobností v jedné osobně, boj dobra se zlem. Je to také střet uměle stvořené reality se skutečností, kladné se mění v záporné a naopak. Ani maska anděla nezakryje pravou identitu ďábla. Dr. Jekyll se stal obětí svého vědeckého experimentu. Kdo bude obětí experimentů Andreje Babiše u nás? Obávám se, že my všichni, včetně těch, kteří v něm dnes vidí spasitele a mesiáše, aniž by si připustili, že před nimi stojí rafinovaný pan Hyde v převleku Dr. Jekylla.

Velmi čerstvý příběh společnosti Cambridge Analytica nám názorně ukazuje, jak snadno může lež porazit pravdu, virtuální realita skutečnost a zlo dobro. Argumenty nahrazují emoce, mezi nimiž dominuje pocit strachu a ohrožení. To věděl už Robert Louis Stevenson, když psal na konci devatenáctého století svůj hororový příběh o dvou divných pánech - Dr. Jekyllovi a Edwardu Hydovi.

Schválně. Zjistíme někdy to, kdože to stál za aktivitami Cambridge Analytica v ČR? Kdo to platil? Kdo si to objednal? Kdo potřeboval ovlivnit veřejné mínění v předvolebním čase? Byly to velké korporace z Východu? Byl to některý kandidující subjekt či kandidát? Chtějme znát odpovědi na tyto otázky (a nejen na ně), už jenom proto, abychom tomu zlu

a lži nenechávali volný prostor pro jejich nadvládu tak nějak boje.

P.S. Na facebooku časopisu The Guardian je velmi důkladný rozhovor s whistleblowerem Cambridge Analytica Christopherem Wylieem - www.facebook.com/theguardian/vi. Je v něm i zajímavá zmínka o ČR. Doporučuji ke zhlédnutí. 28. 3. 2018

ZA BERANA, ZA FRLJIČE

Ke všem nadšeným svědectvím o arcibiskupu Josefu Beranovi přidávám svědectví z dějin české katolické literatury. Beran nebyl spisovatelem. Byl však hrdinou katolického písemnictví. Někdy skrytým - to když svým vlivem pomáhal exilovým kulturním institucím, zejména římské Křesťanské akademii. Někdy veřejným - to když se jeho strádání stalo samo námětem literatury. Básník Vladimír Vokolek napsal brzy po komunistickém puči poemu Únor, jejíž jedna část nese titul Arcibiskup: „A po Únoru opět máčel pero / pozdvižený prst z Apokalypsy / a hrozil, rozkazoval: Podpisy! / Pastýř však řekl Ne a vyznal Desatero.“ Vokolkovy poemky o puči jsme vydali roku 2011 v Knihovně Václava Havla. Ba i veřejné čtení, přenášené stanicí Vltava, jsme uspořádali. Ale jinak tehdy po básních o Josefu Beranovi či Janu Masarykovi neštěkl pes.

Dnes je vše jinak, Beran ve všech ústech. Díky za to. ALE: Jest údělem mrtvých hrdinů, že se na jejich náhle populární jména navěsí kdekdo a kdeco. Jedno z kázání, která byla pronesena k Beranovu návratu z exilu, navěsilo na hrdinného arcibiskupa všemožné analogie. Některé logické (dnešní juchání komunistů), některé hodně podivné. Nejpodivnější bylo přirovnání Beranovy statečnosti vůči násilnému režimu k dnešním protestům proti jednomu divadelnímu představení. Ježíš znásilňuje muslimku! Žalujte, demonstруйте! Urážejí nás, ubližují nám! Jsme my křesťané u nás chudáci utlačení a pronásledováni?

Celá tato strategie vyvolávání pocitu ohrožení je pomýlená. A každý nový případ, kdy katolická hierarchie zdarma pracuje jako reklamní agentura na „kacířská“ umělecká díla, je trapný. Na druhou stranu však není ani moc dobrá obrana oněch uměleckých děl ve stylu „máme přece svobodu“. V umění nejde jen o svobodu, ale také o funkci: K čemu slouží ten který obraz, to které podobenství. Jméno režiséra Olivera Frljiče dnes také každý zná, ale málokdo jeho hry viděl. Stojí však za to se podívat na stránky Divadelních novin. Tam lze nalézt řadu recenzí na jeho hry (často velmi kritických) či rozhovor, který s ním natočil Vladimír Hulec. Z recenzí, z rozhovoru i z autorovy biografie pak lze vyčíst ono „proč“ - jakou funkci má ona scéna, která se dostala i do kázání nad Beranovou rakví: Jde o symbolický poukaz na násilí, jehož se vůči sobě navzájem dopouštěly - a někdy stále dopouštějí - různé náboženské komunity. Frljič zpropadeně dobře ví, o čem mluví: Je Chorvat z Bosny, kde se za druhé světové války vzájemně řezali katolíci, pravoslavní a muslimové - ale „katolický“ ustašovský režim, podporovaný nacisty, měl tehdy k řezání nejvíc prostředků. Je Chorvat z Bosny, kde se během devadesátých let znovu všichni řezali - ale muslimští Bosňáci to odnesli nejvíce. Kdo řeze bezbranné, uráží Ježíše Krista nekonečněkrát víc než jakékoli umělecké dílo.

*Martin C. Putna,
LN 24.4. 2018*

„Žena musí být povýšena na stolec panovnický vedle muže, ne aby soudila, ne aby trestala, ale byla co anděl míru mezi ním a světem.“

Božena Němcová

CO MŮŽEME DĚLAT TEĎ?

Je 8. květen. Mnozí mladí si možná budou klást otázku, proč se stále vracet do minulosti a co s tím mají společného - s tou dobou, o které se vypravují legendy a zároveň se o ní, o přibězích, nadšení i tragédiích, historikové i politici dodneška prou. Slyším to ze všech stran: nechme to už být, nevytahujme na světlo neřešitelné věci - a dokonce: zapomeňme, zapomeňme. To nejčastěji. V tom zvolání je ale slyšet nejen touha po nalezení nového míru, smíření s minulostí, ale také křik svědomí, které zapomenout nemůže. Pak už to není „zapomeňme“, ale je to požadavek: Zapomeňte! Zapomeňte, jak jsme se k vám chovali, co jsme s vámi dělali, co se dělo i s námi. A toto „zapomeňte“, které se může občas ozvat v hlavách českých lidí z jara 1945, je adresováno - nemylme se - nejen Němcům, účastníkům divokého odsunu, ale i Čechům, univerzitním profesorům - případ historika Šusty, uštváného k sebevraždě - Čechům, vračejícím se z koncentračních táborů, kam se dostali jako Sokolové či účastníci národního

KUDY DÁL

Rok 2018 je významný nejen stým výročím od založení našeho státu, ale i tím, že se volil prezident. Nebylo to poprvé, ale tentokrát možná významné tím, že se právě v dnešní době může rozhodovat o dalším zásadním směřování naší demokracie.

Čtení hodnotných knih a vzdělání umožňuje člověku (mimo jiné) vidět věci kolem sebe i ve státě i ve světě v souvislostech. Umožňuje mu kritické myšlení. Kritické myšlení neznamená, že vše kritizuje, ale znamená právě to vidění souvislostí, takže se nenechá opít rohlíkem. Byť by mu ten rohlík sebevíc chutnal. Kritické myšlení umožňuje odhalovat rozporu slov a činů (nebo slov včerejších a dnešních) u těch, kteří mají moc a vliv, nebo kteří moc a vliv chtějí získat.

Moc korumpuje a absolutní moc korumpuje absolutně - a nechce být kritizována. Stejně tak populisté, kteří po moci touží (*populista nabízí „jednoduchá řešení“ našich trápení a obav, pracuje s emocemi a nikoliv s fakty, strach podporuje, společnost rozděluje, protivníky zesměšňuje*). Proto populisté a lidé toužící po moci nemají rádi vzdělané a kriticky myslící lidi/občany/intelektuály, a proto se snaží vzbudit dojem, že tito vzdělaní jsou proti lidem a že se staví nad lidi, ... a všemi silami se snaží, aby tito kriticky myslící intelektuálové (a média) byli znedůvěryhodňováni a ztratili u lidí jakýkoliv vliv. Demokracie roste tam, kde se posiluje kontrola nad mocnými a vládnoucími, kdežto totalita roste tam, kde se posiluje kontrola nad občany a kde lidé ztrácí důvěru a zájem o věci veřejné.

- nekomunistického - odboje, a dokonce i Čechům-Židům, kteří se vraceli do své země, do země, kde vyrostli, do země, kterou po generace obohacovali kulturou, vzdělaností a hranice tehdejší provincie přesahujícím intelektem. A teď tady stáli před zabranými byty, ukradenými cennostmi a cynickými obličejmi rabovacích gard, obličejů plnými debilního sebevědomí: „Co tady chtějí?“ Víím o starém panu profesorovi, kterému tzv. vlastenci z Revolučních gard roztrhali hlavu o zeď jen proto, že jakási bába o něm řekla, že ho slyšela mluvit německy. Měl smůlu, pan profesor. Byl vzdělanec. Mám pokračovat? Malé děti naházené v Ústí nad Labem z mostu do vody: německé děti - takže co? Popravy čtrnáctiletých kluků. Že byli nacisté ještě horší? Ano. Ale proč my? Po válce ti, kteří většinou do té doby nedělali nic - jak podobně s dobou po listopadu 1989 - začali o své vůli hloubit příkop mezi nás a naše sousedy, a zejména mezi nás a naši budoucnost. Co můžeme teď dělat? Zapomenout? To by bylo asi nejhorší. My teď musíme stavět mosty. Mosty, jejichž stavivem je pokora. *Ivan Medek, r. 2000*

Ježíšova slova „*Večer říkáte: Bude krásně, je pěkný západ. A ráno: Dnes bude nečas, slunce vychází do mraků. Vzhled oblohy umíte posoudit, a znamení časů nemůžete*“ se hodí i na naši situaci, protože tu výtku lze brát obecně, nejen v souvislosti s přicházejícím Božím královstvím.

První světovou válku nikdo nečekal a všichni byli zaskočení. Přes tuto zkušenost druhou světovou válku nikdo nečekal a všichni byli zaskočení. Přes tyto zkušenosti (a jiné zkušenosti s Ruskem) obsazení a ukradení Krymu nikdo nečekal a všichni byli zaskočení. Ne nikdo. Kdo se zajímal a přemýšlel, mohl vidět varovné známky. Ale nikdo neposlouchal, nechtěl slyšet. Kdyby(chom) naslouchali a jednali, mohlo se mnoha tragediím předejít. To, že náš zájem o věci veřejné není dostatečný, to, že tolerujeme lživá a demagogická vyjádření politiků, to, že třeba naše vzdělání není dostatečné, to, že my nevidíme žádné varovné známky něčeho zlého, to ještě neznamená, že nebudeme opět zaskočení a že nebudeme litovat. Litovat, že jsme více naslouchali vzdělaným lidem a angažovaným intelektuálům (nikoliv populistům). Litovat, že jsme se více nezajímali o dění kolem sebe a že jsme příliš spoléhali na to, že to někdo udělá za nás. A když na to spoléhají všichni... P.S. Knihy, které stojí za přečtení:

Timothy Snyder: Tyranie (tenká, stručná, jasná, „povinná“! - pod stromeček dostalo každé naše dítě svoji).

Erik Tabery: Opuštěná společnost, aneb česká cesta od Masaryka po Babiše (a já dodávám „a kudy dále...“).

jm (leden 2018)

Alžběta princezna 1936

ALEJ U KAPLE V ČERVENÉ

K letošnímu výročí vzniku Československa někde vysazují nové památné stromy. My jsme místo staré proschlé březové aleje u kaple v Červené vysadili nové břízy. Stromky jsou třímetrové a alejka už pěkně vypadá. Máte zájem si jednu břízu za 1.100 Kč adoptovat?

V sobotu 30. května při poutní bohoslužbě v Červené v 17.30 hod. si můžete břízku vybrat a označit si ji svým jménem - třeba na šátečku, který si připravíte a uvážete okolo kmínku.

Domluvíme se také na zalévání stromků. To bude jednoduché, jednou za dva měsíce na vás přijde řada - zaležete všechny stromky, hadice s vodou ze hřbitova dosáhne až do aleje. „Postav dům, zasad strom a zplod syna“, říkali naši předkové.

S dětmi si můžeme vypravovat, co vše nám stromy poskytují. Víme toho o užitečnosti stromů více než naši předkové. /v

Díky, Pane, že dýchám,
že do koktejlu svého života míchám
důvěru v tebe,
když svět kolem sebe...
Díky, že vzlykám,
neboť pláč v posledku přináší odhodlání
překonat všechno s pohledem na tebe.
Díky za krajinu rozkvetlých stromů,
které mi dávaš...

JF.

Přirostla mi k srdci –
sakura,
na niž tak dlouho jsem se díval.
Smutně se mi sbohem dáva,
za květem květ když opadáva.

Saigjó, 12. stol.

AKTUALITY

UCTĚNÍ PAMÁTKY OBĚTEM II. SVĚTOVÉ VÁLKY 8. května:
- **Pietní akt** v Šedivské ul. v 17 h. v 18.30 h.
- **Slavnost míru** kostela sv. Kateřiny na Kunčicích. Historická vzpomínka na místní obyvatele v čase války, v 19.30 h. koncert žesťového kvarteta, promítání fotografií, beseda s občerstvením.

Od košilků k rubáši - výstava o narození a smrti v lidových zvycích a tradicích do 18.5. na zámku. Po - pá 8 - 11 11.30 - 15 hod. so, ne 13 - 16 hod.
Vstupné: 30 Kč / 20 Kč snížené.

Koncert skupiny Asonance - skotské a irské lidové písně a balady s českými texty. Sobota 19.5. ve 20 hod. v Domě kultury. Vstupné: 250 Kč přízemí, 200 Kč balkon, předprodej v IC.

Víkend rodin - 25. - 27. května v Ráji. Zájemci, hlase se u p. Pavla Vychytila ml.

Obnova manželského slibu v neděli 27. května při bohoslužbě na Orlici.

Farní odpoledne

16.6. v 17 hod. v areálu kynologů za orlickým kostelem
Program: pantomimické vystoupení, hry pro děti, beseda s občerstvením

Česká křesťanská akademie srdečně zve na besedu s promítáním fotografií:
Michal Brouček „Pouť po Izraeli“
25.5. v 19 h. v evang. kostele v Letohradě.

Přátelství Boha křtem přijala

8.4. Darina, Sára a Tomáš Ocelkovi

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

23.3. Marii Kristkovou 98 let
3.4. Jiřího Otavu 94 let

ZPRÁVY Z CHARITY

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme panu faráři a Janě Kalouskové za vstřícnost a ochotné zapůjčení prostor fary k účelům sbírky šatstva. Děkujeme všem, kdo přinesli do dubnové sbírky pěkné a nositelné věci, které poslouží dál lidem bez domova, sociálně potřebným rodinám a obyvatelům Po-bytového střediska v Kostelci n.Orl. Děkujeme všem dobrovolnicím, které se obětavě zapojily do třídění a přebírání šatstva.

RODINA JE ZÁCHRANNOU SÍŤÍ K Mezinárodnímu dni rodiny 15. května

Rodina má ve společnosti zcela nezastupitelné místo. Oblastní charita Ústí nad Orlicí cílí své služby právě na podporu rodiny a všech věkových kategorií jejích členů.

Klima ve společnosti není pro rodinu ideální, proto je třeba znovu objevit nezastupitelnou hodnotu a krásu rodiny. Podpora rodiny je také jedna z priorit Oblastní charity Ústí n.O.

Granty na opravy v r. 2018:

Město doplatilo 29.349 Kč za spoluúčast na opravě „Kopečku“ za r. 2017.
Krytí 2. etapy oprav střechy kostela sv. Václava – žádost o dotaci přes město z fondu regenerace památek a žádost na BiHK
Příslib dotace 1.500 tis. Kč na další etapu oprav kaple sv. Jana Nepomuckého (MK)
Žádost o dotaci na dokončení restaurace obrázků křížové cesty z Orlice (kraj)

Ostatní

Záměr vybudovat toalety v bývalé márnici na Kunčicích
Náhradní výsadba stromů za alej v Červené – 16.500 Kč obnova části aleje v Červené; 9.000 Kč výsadba stromů za farou
Schválena odměna zpěvákům na pohřbech 250 Kč/osoba
Schválena odměna 5.000 panu Smyčkovu za návrh uspořádání hřbitova na Kunčicích

PODĚKOVÁNÍ

Od podzima do jara se schází senioři. Panu Vladimíru Tomkovi děkujeme za jeho péči o ně. Děkujeme všem, kteří přispěli k Branám památek dokořán.

Mezinárodní hudební festival LETOHRAD

Sobota 2. června - Letohrad, Tvrz Orlice
19.30 hod. **Předání cen Města Letohrad, předání ceny Grand prix.**
20 hod. **Slavnostní zahajovací galakonzert BRATŘI EBENOVÉ.**

Jednotné vstupné 150 Kč - v předprodeji (bude prodáno pouze 400 vstupenek - v případě nepříznivého počasí mají diváci garantovaná místa v DK). Předprodej vstupenek bude probíhat v IC Letohrad, Václavské nám. 77 - od 2. května. V případě konání na Tvrzi Orlice budou od 18.30 hod. v prodeji další vstupenky (dalších 400 ks) v ceně 190 Kč.

Neděle 3. června

- v 10.15 hod. Tvrz Orlice - **Festivalová bohoslužba. Vstup zdarma.**

- v 17 hod. kostel Jablonné n. O. - **Musica Dolce Vita (ČR).** Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

Úterý 5. června ve 20 hod. - kostel Lukavice **Juan Paradell Solé - varhany (Itálie).** Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

Pátek 8. června ve 20 hod. - **evangelický kostel Hor. Čermná - Johannes Skudlik - varhany (SRN).** Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

Sobota 9. června:

- v 18 hod. klášter Králíky - **Maria a Roman Perucki - soprán + varhany (PL).** Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

- v 21 hod. kostel Výprachtice - **Dominika Zamara (Itálie) - soprán), František Vaníček - varhany.** Představení varhan po rekonstrukci - videoprojektce. Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

Neděle 10. června v 15 hod. - kostel Nanebevzetí P. Marie v Letohradě - Orlici **Mozart gala - Korunovační mše a další známé skladby W. A. Mozarta. Komorní orchestr J. Kociána, sólisté a pěvecké sbory (Familia Cantorum).** Vstupné: 50/ slevy 30 Kč.

Neděle 24. června v 15 hod. - kostel Nanebevzetí P. Marie v Letohradě - Orlici **Festival PLUS - mimořádný festivalový koncert Chancel Choir First Presbyterian Church of Annapolis (USA).** Vstupné: 60/ slevy 40 Kč.

„Ve všech službách, které poskytujeme, se setkáváme s lidmi, kteří volají po pozornosti okolí a potřebují pomoc. Často vidíme, že když rodina dobře funguje, a některý z jejích členů se ocitne v životních nesnázích, plní úlohu záchranné sítě.“ říká ředitelka Marie Malá a dodává: „Naše služby se zaměřují na všechny věkové kategorie – od kolébky až po hrob.“

Nabízené služby

Rodičům s malými dětmi slouží dvě rodinná centra a mládeži Nizkoprahový klub.

pokračování na str. 7

O HRDINECH

Že prý máme málo hrdinů, že prý na těch pár, které opravdu můžeme najít, málo upozorňujeme, a proto naše společnost - lépe výchova mladé generace v naší společnosti - selhává. Nedá se srovnat s odpovědností generací předchozích. To slyším. A odjinud zase, že to je školou, že to je médii, technologiemi, že to je ... Další „zaručeně ověřené“ příčiny došadte sami.

Tak nevím. Považuji sebe, svou sestru, pár zbývajících spolužáků ze školy v Kyšperku za lidi, kteří svůj život prožili slušně a zodpovědně. A at pátrám, jak pátrám, hrdiny - vzory pro výchovu v našem městečku z dob, kdy se naše charaktery formovaly - nenalézám. Nebo je nevidím?

Jistě jsme obdivovali pana Vratislava Reinelta a jeho dechovou hudbu na náměstí, při oslavách, při pohřbech ... Udivovalo nás, jak maličký pan Láska, co si podkládal v autě sedadlo několika polštáři, aby viděl na cestu, může řídit místní taxi. Ještě se vracím k těm pohřbům - vzpomínám na vyšňořené černé

pokračování ze str. 6

Pracovnice terénní služby Šance pro rodinu zajíždí přímo do ohrožených rodin v celém okrese, kde učí rodiče konkrétním dovednostem a převzetí zodpovědnosti za chod rodiny. V občanské poradně se setkáváme s neblahými vlivy, které ohrožují rodiny - např. dlouhy, exekuce, rozvody, neplacení výživného. Následky většinou nesou ženy s dětmi, které často nemají nikde dovolání. Hodně lidí naivně a nerozvázně naletí lákavým nabídkám rychlých půjček, které slibují zaručené štěstí, a přivedou tak rodinu do vážných problémů. Rychlé štěstí ale neexistuje, štěstí pramení spíše z letitého budování vztahů, věrné péče o rodinu a trpělivé práce na pracovišti.

Starší generaci jsou určeny zdravotní služby - charitní ošetrovatelská služba, půjčovna kompenzačních pomůcek a domácí hospicová péče. Zdravotně handicapovaným lidem osobní asistence, pečovatelská služba či sociálně terapeutické dílny. I zde je rodinné zázemí pečující rodiny velmi důležité pro spolupráci s těmito službami.

A konečně: i lidem, kteří domov nemají, poskytuje v našich zařízeních možnost hygieny, výměny oblečení a snažíme se jim pomoci, aby se vrátili zpět do samostatného života.

Charita podporuje rodinu

Budovat rodiny je důležité i přes různé těžkosti, které život přináší. Vytváření bezpečného zázemí domova na základě vzájemné lásky je podstatný vzorec pro životní postoje dalších generací.

Charita podporuje tradiční model rodiny s jeho hodnotami zodpovědnosti, slušnosti či ohleduplnosti a nabízí k tomu své služby. Naprostá většina těchto služeb je spolufinancována z Tříkrálové sbírky. /M

koně koně pana Malečka? táhnoucí zdobný pohřební vůz. Ten zas patřil panu Vrbickému. (Když vůz odpočíval, hrávaly si v něm Mireňka Vrbických s naší Ninou za zámeck.) Ti důstojní mimořádně oblečení pánové na kozlíku mohli být pro chlapce velmi přitažliví a hodní následování. Nesmím zapomenout na Kopečkovou pouť, tam se to u atrakcí osobnostmi přitažlivými až k napodobování jen hemžilo. A co učitelé? Ano, to byli lidé věduci, vědomostmi a charakterem, pokud byli spravedliví, jistě příkladní. Tak příkladní a s takovou autoritou, že jsme se doma vůbec neodvážili jakéhokoli kritického vyjádření na jejich adresu. Rodiče by to prostě nestrpěli. Ale že by to byli hrdinové?

Blíž ke kategorii mužů bez bázně a hany mohli mít místní lékaři. Vážený doktor Kowalski, klidný, rozšafný, laskavý, dostupný v kteroukoli denní či noční hodinu; doktor Sázavský, ctěný pro skvěle napravné zlomeniny; doktor Dvořák, mimořádnost v širokém okolí, protože kdepak měli specialistu- dětského lékaře? A navíc specialistu, který dokázal získat matky na svou stranu a přesvědčit je o moderních metodách otužování, o preventivních prohlídkách, o očkování. Laskavý, vnímavý, sociálně citící. A nesmím zapomenout na doktora Holubáře. Návštěva tohoto zubního lékaře byl obřad s účastí matky nebo otce, protože dospělým bylo potřeba názorně ukázat, vysvětlit, co je potřeba se zuby jejich potomka podniknout. A preventivní prohlídky? Naprostá samozřejmost.

Že bychom ale tyhle nezpochybnitelné autority považovali za hrdiny?

To už spíš mohl být hrdinou pan Karel Holub, železničář nápadně podobný Adolfu Hitlerovi. Měl s tou podobou za války potíže a na příkaz úřadů musel oholit charakteristický knírek. Kdo ho potkal, usmíval se. A nám v Kolonii byl milý hlavně svými podvečerními koncerty na tahací harmoniku.

Možná se statusu hrdinů blížili ti, co při povodních pomáhali zachraňovat majetek lidí žijících u Orlice nebo u Lukavského potoka. Ti, co se nebáli požáru a pomohli. Ti, co stáli v čele města v květnových dnech roku 1945 - Kubový, Kamínek, Švec a možná další, jejichž jména jsem zapoměla. Ale nikdy se o nich jako o hrdinech nehovořilo. Byli to čestní lidé na svých místech.

Jistěže ne jako dítě, teprve s odstupem let však o hrdinech svého dětství, co naše životy formovali, mluvit mohu. Nacházím je, a moji spolužáci rovněž, v té nejtěsnější blízkosti.

Rodiče. Budu velmi osobní, ale současně se domnívám, že pokud jde o slušnost a odpovědnost, o rodinnou soudržnost, mohu se dopustit zobecnění.

Mí rodiče prožili společně téměř padesát let. S malou přestávkou věnovanou plně mateřství byli po celý život v zaměstnání oba, maminka i táta. Žila s námi babička. Nepamatuji se na jediný konflikt mezi těmito třemi dospělými. Naše rodina navíc byla útočištěm obou matčiných bratrů a častým víkendovým hotelem pro kohokoli z mnohagenerační a široké příz-

ně. Den měl svůj řád, to byla maminčina a babiččina starost, i rok měl svá neměnná pravidla. Nedělní oblečení, dodržování svátků, čas jahod, malin, borůvek a hub, povinnosti nás dětí v domě a na zahradě, kontrola toho, jak se chováme na veřejnosti. Ta byla snadná, sousedi sdělili vše, co viděli. Když už naše chování bylo hodně přes čáru, nastoupil tatinův kategorický imperativ: Pamatuj, že jsi Machova, nezapomeň na to. To bylo jho těžší než tělesná exekuce. Ale žádná se nekonala. Zato: „Pamatuj ...“, mám v duši dodnes.

Co tím vzpomínáním chci říci? Formovali nás slušní lidé slušným chováním a důrazem na odpovědnost. Pracovití lidé. Lidé, kteří nezáviděli, nepomlouvali. (A když už nám, ženským, občas ujela pusa v nějaké nemístné kritice, táta prohlásil: No, třeba dělá dobré knedlíky. Což v překladu znamenalo - holky, konec řečí.) Lidé, kteří nelamentovali nad těžkým osudem a vším, co je zákonitě potkávalo, naopak nacházeli postoje i optimismus, jak jít dál. Lidé, kteří ctili pravidla, pro něž rodina, dané slovo, slib, přátelství bylo nepřekročitelné a nezrušitelné.

Zažili hlad a strach o své blízké za první světové války. Založili svou existenci v dobách první republiky a byli jejími odpovědnými občany a rodiči. Přežili nacistickou totalitu druhé světové války a totalitu komunistickou. Viděli, do čeho rostou jejich děti, museli se vypořádat s mnoha životními, společenskými, politickými i ekonomickými propady a změnami. Nezoufali si, neklesali na mysli, slušnost, zdravý rozum a kritický pohled na svět si ponechali. A tak i v té morální bídě, která je obklopovala, dokázali vidět svět ve všem jeho malými radostmi i krásami. A dokázali celý tento postoj předat svým dětem.

Hrdinové všedního dne. Sůl země, chcete-li. Těm nikdo pomník nestaví. Nejsou slyšet. Možná jsou to právě jejich děti, co vás zdvořile v Letohradě na ulici pozdraví. Dětský hlásek, co vám přeje dobrý den, to je zrovna elixír optimismu. A možná důkaz, že tihle hrdinové i dnes existují.

Tak hezké počasí a hodně dobré zábavy o Kopečkové pouti!

EN

PROČ JSME S DĚTMI JELI DO MUZEA ROMSKÉ KULTURY 20. dubna 2018

„O romské kultuře jsem se ve škole nedozvěděl nikdy nic. Vůbec o tom nebyla řeč. O romské kultuře říkali akorát, že jsme nekulturní“ (pamětník; ročník 1959).

Když jsem si letos v brněnském Muzeu romské kultury přečetl tyto věty, uvědomil jsem si, že jsem ho měl navštívit už dávno. Dvacet let vyučuji dějepis ve městě s výraznou romskou minoritou. Učím o slovanské pravlasti kdesi na východě Evropy; věnuji se přemyslovským a dalším našim dynastiím. O dost méně času je v osnovách vyhrazeno německé a židovské historii, byť s námi tyto národy sdílely své osudy až do druhé světové války. A prakticky nemluví o minulosti a kořenech těch, kdo žijí vedle nás až doposud.

„Nikdo o mém cikánském původu nevěděl, tak si přede mnou nedávali pozor a od dětství jsem poslouchala nadávky na Cikány... Jen jsem všude slyšela: co cikán, to špinavec, co cikán, to primitiv. Spolužáci vykládali vtipy o cikánech a já hrozně trpěla. Bála jsem se, že se „můj původ proflákne“. Šla jsem studovat proto, aby na mě nikdo nemohl pokřikovat: Cikánko! Hrozně jsem se za to styděla“ (PhDr. Jana Horváthová, ředitelka Muzea romské kultury, 1998).

„Bylo to těžké. Šikana a opovržení spolužáky jen kvůli tomu, že je člověk jiný.“ (Ondřej Provaník, romský hudebník; viz YouTube)

V pátek 20. dubna 2018 jsme s dětmi vyrazili do muzea poprvé. Den předtím jsem se jednomu z bývalých žáků školy svěřil, že to vnímám jako chybu. „A proč?“ reagoval. „Copak se podíleli třeba za války na odboji...?“ O den později jsme se v Brně dozvěděli o Josefu Serinkovi, jehož lesní partyzánský oddíl zlikvidoval četníky, kteří měli na svědomí smrt generála Vojtěcha Luži (jediný z 24 ve válce popravených generálů ČSR padl se zbraní v ruce). Nebo o legendárním Antonu Facunovi, na jehož hlavu kdysi nacisté vypsalí odměnu (hrdina SNP, vyškolený specialista amerického Úřadu strategických služeb). Nebo Juraj Miker, na jehož pohřeb (1960) přijel na východní Slovensko i generál Ludvík Svoboda. Nebo o mnoha dalších Cikánech-Romech, členech zahraničních československých armád a partyzánských skupin. Neznají je ani Romové, ani učitelé dějepisu. Považují je za své profesní selhání. A velký dluh.

„Jsme jednou z mála zemí, kterou znám, jež nesnáší cizince. A to jakékoliv. Jsme země skrz naskrz nasáklá padesátiletou totalitou a uzavřeností.“ (Adolf Born, malíř a ilustrátor, 1999)

V Muzeu romské kultury jsme se dozvěděli i mnoho jiných věcí. Například že běžně užívaná slova „bohém“ nebo „bohémský“ vznikla z francouzského označení českých Romů (ve smyslu nespoutaní, kočující...). Nebo

že jméno Cikán mělo ještě na konci středověku pozitivní nádech – dokonce se stalo součástí rodového jména některých českých a moravských šlechtických rodů. Nebo že zhoršení postavení Romů-Cikánů a počátek jejich tvrdé diskriminace přišel až v 16. století s panikou z tureckého nebezpečí, neboť byli pro svou snědou pleť považováni za špióny osmanských vetřelců...

„Lépe je říznout nožem než slovem. Rána po noži se zhojí - po ostrém slově bolí pořád.“ (romské přísloví)

„Jenom tam, kde potkáš Roma, kvete svoboda. Kde však nepotkáš žádného - tam už svoboda není.“ (lidové přísloví)

„Židi, homosexuálové i Cikáni by měli jít do plynu.“ (Jaroslav Staník, bývalý tajemník SPD)

Stálá expozice Příběh Romů zaujala onoho pátečního dopoledne snad každého. Nádherně a nevědně výtvarně zpracovaná, s originálními exponáty i věrnými replikami, s působivými audiovizuálními prvky a dioramaty. Provedly nás celou známou historií Romů od jejich předků ve starověké Indii, přes jejich příchod do Evropy v 11. století, až po tragické události druhé světové války a současnost.

„Život Cikánů měl menší cenu než život divoké zvěře. Pořádali se na ně štvance, byli houfně pobíjeni, ženy mrzačeny - nejčastěji uřezáním uší - muži věšeni. Obyvatelé českých zemí měli povinnost se na pronásledování Cikánů podílet, za poskytnutí pomoci či útulku hrozil postih.“ (RNDr. František Mošna, Učiteléské noviny)

Po výborném obědě v místní romské kavárničce (smažený vepřový řízeček s opékaným bramborem) došlo na mimořádně zajímavý výukový program. Děti dostaly příležitost otevřeně napsat a bez cenzury hovořit o všech asociacích, které je napadly při vyslovení slova Rom. Nenásilně jsme se tak dotkli příčin problematického soužití Romů a majority (patrně vinou obou stran). Sledovali jsme příběh jednoho rasistického emočního tornáda, které před pár lety - nikoli vinou Romů - ovládlo jih Moravy. Pokusili jsme se vžít do situace menšiny v nepřejícím prostředí. Podívat se na svět očima druhého. Protože jen a pouze takto je patrně možno vyřešit problém soužití; zdaleka nikoli pouze manželského.

„Někteří naši Romové se neumějí přizpůsobit a potom trpíme my slušní.“

„Chyba není ve většinové společnosti, ale v nás Romech.“

„My si nemůžeme pořád jen stěžovat. Ano, vím, Češi jsou ti nejhorší rasisté, to bylo, je a bude, to už je v nich. Ale pokud se Rom chová slušně a pracuje, tak nemá žádný problém.“

„Naše děti by se měly vzdělávat a být pozitivním příkladem jiným. Sedět doma a jen nadávat, to nikomu nepomůže.“

anketa Romského hlasu – čtrnáctideník Romů v ČR, listopad 2017

Odcházeli jsme z Muzea romské kultury s přesvědčením, že otázka snášenlivosti mezi „námi“ a „nimi“ není bez řešení. Že je dobře, že děti dostaly možnost setkat se (možná poprvé v životě) s romskou tematikou bez pejorativního nádechu. Že se během dne setkali s řadou Romů, na které věru nemusí vzpomínat ve zlém. Ostatně více takových patří – patřilo a bude patřit – k žákům naší školy. Budou-li od malička narážet na bariéru předsudků a hrubosti, těžko můžeme najít cestu ven. Je to samozřejmě i na nich - a „oni“ to vědí - ale je to, a měli bychom si to uvědomit - také na „nás“. Učíme děti, že kvalita člověka nespočívá v tom, jak vypadáme, ale jací jsme. Nikdo z nás (včetně autora tohoto textu) se žádným způsobem nezasloužil o to, že se nenarodil jako Rom. Měli bychom k sobě přistupovat s respektem, ohleduplností a nesoudit nikoho jako skupinu.

Pokud si tedy nechceme to nejhorší z temných míst naší nepřilíh vzdálené minulosti zase někdy zopakovat. A to určitě nechceme.

„Buď uctívaj ke starým, snědli víc chleba než ty.“ (romské přísloví)

Mimochodem věděli jste, že Romové dobře reprezentovali naši vlast už na několika olympijských hrách? Že 95 % romských obyvatel takzvaného protektorátu bylo během desítek let válečných let vyvražděno?

Nebo že výše zmíněný velitel romské odbojové skupiny Josef Serinek byl po válce vyznamenán pouze medailí Za zásluhy (která se udělovala za vojenské činy vykonané mimo boj)? Po válce si ve Svitavách otevřel hostinec „U partyzána“, kterému udělala konec osudová měnová reforma z roku 1953. Až do konce života pracoval jako skladník v cihelně. Započet menšel ve Svitavách v červnu 1974.

Zdeněk Hübner, učitel

Anonymní postřehy dětí po návštěvě muzea (8. B ZŠ Habrmanova, Česká Třebová):

„Doma už jsem rodičům muzeum doporučila a plánujeme tam o letních prázdninách zajet.“

„Doprovodný program mi dal do života trochu jiný pohled na Romy.“

„Toto muzeum velmi doporučuji.“

„Bylo to smutné, jak se k nim chovali i chovají, měli by být všichni hodní na sebe...“

„Oni byli i jsou lidi jako my, není důležité, že mají jinou pleť. Každý je jiný.“

„Měl by tam chodit každý, kdo chodí do školy. Jet tam např. na výlet... A měli bychom si uvědomit - kdybychom byli my na té druhé straně...“

„Má cenu tam jezdit. Člověk může díky tomu dostat jiný názor. Názor takový, že Romové nejsou tak špatní lidé.“

„Dobré prostředí, originální příjemná obsluha.“

„Žádné mínus není.“

PŘIZNÁNÍ

Před pár měsíci jsem mohla mluvit s pánem, který - jak se zpočátku zdálo, do poradny ani nepatřil. Říkal mi, jak úspěšně si vede jeho jediný syn. Spolu vlastní velkou firmu, je stále v jednom kole, má krásnou rodinu, dva zdravé kluky. Žije s manželkou nedaleko - postavil si domek poblíž rodného domu.

„Tak to je štěstí, nemyslíte?“, ptám se. Starý muž se zarazil a najednou se rozplakal: „Paní, já jsem udělal hroznou věc! Já jsem vlastní vinou ztratil vnuky!“ Plakal, ale potřeboval to někomu říci.

Syn si vzal ženu z podnikatelské rodiny, takže pán pocítoval jakousi „finanční nedostatečnost“ svého rodu, že synovi nemohl tolik dát. Chtěl se tedy trumfovát se synovým tchánem a nakupoval malým dětem kde co, aby kluci všechno měli. Dříve s ním hoši dělali veškeré práce na zahradě a v domě. Pán má totiž malé hospodářství, chová králíky, drůbež, udržuje sad... kluky to bavilo. Pomáhali dědovi krmit králíky, sušit seno, sázet brambory, vyměřovat záhony na zeleninu, zalívat. Každý měl kousek záhonku a předháněli se v péči. Také do lesa s dědou a na ryby - to byly výpravy! Prostě kluků bylo všude plno, stále byli v pohybu.

„Potom jsem staršímu koupil tablet (ostatní kamarádi ho taky měli...). Začal u toho vysedávat a na zahradu se mnou a mladším bráchou už chodil méně, ale přičítal jsem to tomu, že je už ve škole a má povinnosti a úkoly. Začal škemrat, že potřebuje notebook - všichni ve škole ho mají... Tak jsem mu ho vloni koupil (nejsme přece žádní chudáci). A to byl konec! Přijde ze školy, sedí nebo leží u počítače. Ven ani nejde. Je takový omrzelý, nic z toho co jsme spolu dělali, ho již nebaví. Pořád kouká do monitoru nebo do mobilu, který mu koupil táta. Do lesa se mnou nejde, na kolo se jen práší a přestává se se mnou bavit. Nevím, co mám vymyslet, aby ho to zaujalo? Nejhorší je, že k tomu stahuje i mladšího vnuka. Ten půjde do školy. Kolikrát řekne, dědo - mě to už nebaví - jdu domů. Pavlík tam má novou super střílečku. Chci se taky koukat!“

Jsem z toho zničený. Sám jsem jim to svinstvo pořídil a připravil je o normální přirozené zdravé dětství. Kdybych to tak mohl vrátit! To ta moje zatracená pýcha, že jim můžu pořídít všechno!...“

JF.

PĚST NA OKO

Češi opět potvrdili svou pověst největších ateistů v Evropě. Podle průzkumu, který zveřejnil britský deník The Guardian, nevěří v žádného boha 91 % Čechů ve věku od 16 do 29 let. Stejně tak většina z nich vůbec nechodí do kostela ani se nemodlí. Nevěřící mládež převládá ve dvanácti z jedenadvaceti evropských zemí, kromě Česka i v Estonsku a Švédsku (iDnes, 21.3.2018)

Jistě, u podobných anket záleží také na tom, jak položíme otázku a co se vlastně chceme dovědět. Je možné i to, že se Brit bude ptát jinak než Čech. Já, co se mladých lidí týká, asi žiji buď na Marsu, nebo v pořádně velké sociální bublině. Nicméně dovoluji mi, abych vás trochu pohoršil.

Jak jsem tak procházel minulý týden Jeruzalémem a poslouchal z minaretu muezzina, napadlo mne, jak pro muslima musí být krásné být muslimem. Člověk žije neustále v Alláhově milosrdné přítomnosti a celý jeho život je s ním i ve veřejném prostoru úzce svá-

zán. A jak jsem pak u Jaffské brány pozoroval židovské rodiny, vracející se ze šabatového slavení, naporádně a rozmadostně, téměř vždy s kupou dětí, říkal jsem si, jak to pro žida musí být krásné, být židem.

Je zřejmé, že u těchto muslimů i židů je jejich náboženství a vztah k Bohu něčím opravdu prvořadým. Lze to poznat z toho, jak se nesou, jak jsou hrdí a plní života, a jak v jejich srdcích plane oheň pro Alláha či Hospodina. Jejich oči se lesknou a tváře mají plné ducha. A do toho všeho my, západní turisté. Češi, Němci, Holanďané, Američané... a pak mne to napadlo. Ano, jsme umírající, degenerovanou společností. Jsme společností bez Boha. Je to na nás totiž mezi těmi muslimy a židy hned vidět. Je to fakt jako pěst na oko. Jsme lidmi vyhaslých, znuděných a ustaraných tváří, mnohdy hledajících jen další zábavu a povyražení, ne Boha, a to ani ve Svaté zemi. Jen si to užij, to je naší mantrou.

Já vím, ne všichni. Ale ta anketa!

Ladislav Heryán, KT 13/2018

DVĚ VÝROČÍ

28. květen, datum, které dnes jen málokomu co říká. V roce 1883 se v Kroměříži narodil Václav Talich, velký český dirigent. O rok později se v Kozlanech na Plzeňsku narodil Edvard Beneš, český politik, prezident republiky v letech 1935-1938 a po druhé světové válce do roku 1948. Náš první prezident T. G. Masaryk několikrát řekl, že bez Beneše bychom neměli republiku. Myslel tím práci tehdy mladého dr. Beneše v době první světové války v exilu, zejména ve Francii. Stejně tak - bez nadsázky, ale zároveň s vědomím, že jde o zcela jinou oblast - bychom mohli říci, že bez Václava Talicha a jeho úporného a zároven geniálního vedení v letech po roce 1919 bychom neměli Českou filharmonii. Alespoň v té podobě, ke které se sama často hlásí - jako jeden z velkých světových symfonických orchestrů.

Nevím, zda se tito dva mužové osobně znali, nevím, co o sobě a své práci věděli. Byli to oba mužové první republiky. Oba vyznávali práci - houževnatou, na detailech postavenou práci - za jeden z hlavních principů nové demokracie, které věřili a pro kterou žili. Beneš s pedantskou úporností a nespornou diplomatickou dovedností, Talich s vášnivostí a často nediplomatickou přísností.

Oba se narodili ve stejný den, i když v jiném roce. Stačí to k tomu, abychom měli odvahu je srovnávat? Jistě ne. Beneš stál v čele státu, který zdědil po největší postavě našich moderních dějin, T. G. Masarykovi. Talich nastoupil v roce 1919 do České filharmonie, kterou až do té doby vedli průměrní kapelníci. Beneš po třech letech osud, Hitler i jeho do té doby spojenci (Anglie, Francie) dovedli až k mnichovské kapitulaci v roce 1938 a ihned poté k emigraci. Talich za víc než dvacet let práce přivedl Českou filharmonii na

světovou úroveň a - neemigroval. Beneš se za války postavil do čela československého zahraničního odboje, ale teprve po nástupu Winstona Churchilla v roce 1940 mu bylo umožněno zřídit v Londýně úřad prezidenta republiky. Talich naproti tomu stál na jednom z nejvyšších míst v české - tehdy protektorátní - kultuře, většinou proti své vůli. Podařilo se mu však to, o co usiloval: udržet i v těžkých podmínkách vysokou úroveň hudební interpretace. Beneš se po válce vrátil domů nikoli z Anglie, která mu poskytla vše, co potřeboval pro svoji práci, ale přes Moskvu z Košic, za cenu ponižujících jednání s komunistickou emigrací v čele s Gottwaldem, za cenu ztráty Podkarpatské Rusi, za cenu nejhorší - smlouvy se Sovětským svazem. Talich, který byl za války nucen k řadě ústupků, kterými chtěl vykoupit další práce zejména Národního divadla, a musel se i smířit s tím, že nacisté a kolaboranti uveřejňovali jeho jménem články, které nikdy nenapsal, byl v květnu 1945 zatčen a komunisty obviněn z kolaborace. Propuštěn, když se obvinění ukázala neoprávněná. Plně rehabilitován. Po únoru opět zbaven možnosti umělecké práce. Dr. Beneš odchází, nastupuje komunistická vláda. Proč dávám tyto muže do souvislosti? Mluvil jsem na podzim 1945 v asi hodinové osobní audienci s prezidentem Benešem. O Talichově případu, o situaci v zemi. Řekl mi naprosto otevřeně, že se cítí bezmocný, má strach z možnosti občanské války. Nemohl napravit ani zcela zjevné případy nespravedlnosti. Netroufl si protestovat ani proti zbytečnému věznění tehdy již úplně nemohoucího, umírajícího Háchy. Bylo mi toho muže líto. Ale setkání s ním a celou tu dobu, i to, co po ní následovalo, považuji za velkou, i když trochu tvrdou školu. Proto za to všechno vlastně děkuji.

Ivan Medek, r. 2000

VOLYŇSTÍ V HLUBINÁCH ČASU

Pani Rut Nývltová z Prahy nám poskytla svůj článek, který napsala v r. 2017 k 70. výročí návratu volyňských Čechů. S poděkováním jej uveřejňujeme:

Nedala jsem si za úkol pojmut problematiku reemigrace do hloubky - to ponechám erudovaným historikům, kteří ovšem mají jednu nevýhodu: nemají většinou osobní zkušenost. Já ji sice v omezeném rozsahu mám, ale pro tuto mimořádnou příležitost využiji i autentické deníkové záznamy svých dvou starších sourozenců Jiřího a Jarmilky.

Budu tedy hovořit o volyňských Česích, i když v naší rodině se spojily obě větve, exulantská i emigrantská, a vlastně i většina mých michalovských rodáků byla přímými potomky exulantských rodů.

Příchod na Volyň

Až dost pozdě jsem si uvědomila, že jedním z důležitých impulzů pro emigraci Čechů na Volyň byl Slovanský sjezd v Moskvě v roce 1867, jehož se účastnily i přední osobnosti jako František Palacký, Dr. Ladislav Rieger, K. J. Erben a další.

A jak s tím souvisí zrušení nevolnictví v roce 1861? Geopolitické poměry byly příznivé v tom smyslu, že carská vláda chtěla omezit vliv polské šlechty i bigotního katolicismu - nehledě na to, že také věděla o kvalitách českých kolonistů i pokud se hospodaření s půdou týče. V této souvislosti jen malá vsuvka: když ukrajinští muzici viděli Čechy používat na hnojení půdy chlévskou mrvu, ťukali si na čelo: „Vždyť vám ty brambory budou smrdět?“ Ale když viděli výsledky, přijali to jako vzor pro sebe.

V souvislosti s tím, co bylo řečeno výše, měli čeští přistěhovalci různé výhody i osvobození od daní na určitou dobu. Konkrétně na Michalovce kníže Radziwil poskytl bezplatně půdu pro budovu školy a založení hřbitova. Ovšem v další nájemní smlouvě bylo ustanovení zakazující stavět z jiného materiálu než ze dřeva - to byl rozdíl od jiných obcí. Změna přišla až v roce 1923, ale plnému rozvoji po této stránce zabránila 2. světová válka.

I české evangelíky přivedl na Volyň zájem ekonomický, touha po zajištění lepší hospodářské existence, ať už přišli z Rakouska-Uherska nebo z exulantských center na území Polska, tehdy patřícímu pod carské Rusko. Náboženská situace nebyla lehká. Podle hesla „Jeden Bůh, jeden car, jedna víra“, byli lidé tlačeni do pravosláví. Avšak léta pronásledování pro náboženské přesvědčení v původní vlasti i v cizině vybavilo evangelíky notnou odolností, takže ve své většině odolali tlaku k přestupu k pravoslaví. Obrat k lepšímu nastal po vydání carského manifestu o náboženské svobodě v roce 1905 (car Mikuláš).

Rozkvět hospodářského a společenského života včetně života církevního

Nadějný rozvoj a rozkvět českých obcí byl

přerušen první světovou válkou. Válečná vřava let 1915 až 1921 způsobila ztráty materiální, duchovní a samozřejmě i na lidských životech.

Od počátku války do jejího skončení se vystřídal devět vlád a režimů. A když trochu popoběhnu v čase, tak zcela obdobně tomu bylo po vypuknutí 2. svět. války, kdy jsem i já do svých deseti let zažila pět různých vlád. Rychlé střídání režimů a mocí neslo s sebou pro civilní obyvatelstvo nejistotu, bídu, strach a celkový neklid.

V této souvislosti bych ráda uvedla zajímavé srovnání chování vojáků carské armády a pozdější sovětské armády, která brala, aniž se ptala, natož aby zaplatila. Když carské vojsko táhlo k frontě, starosta obce musel na rozkaz velitele zajistit několik formanek pro potřebu vojska. Cestovali několik dnů do místa určení, blíže k frontě. Tam si důstojník sepsal jména formanů, počet dnů a pak jim na místě vyplatil odměnu. Carská armáda byla soběstačná, vojáci neloupili, a když náhodou někdo něco ukradl a velitel se to dověděl, okamžitě viníka potrestal.

Když už jsem v tom hodnocení, tak bych snad mohla dodat zkušenost našeho tatínka v době, kdy Michalovkou procházeli sovětské vojáci. Žádali nějakou informaci o směru cesty, tatínek při tom trochu šermoval rukama - a domů už přišel bez hodinek i bez prstýnků....

Tak tedy po mnoha letech neustálého strachu, střelení a rabování přišla po skončení 1. světové války touha po celkovém zlepšení hmotném i duchovním. Cituji z publikace mého krajana Oldřicha Rejchrtů:

„Meziválečné roky, kdy Volyň byla součástí polského státu, byly tamní českou menšinou všeobecně považovány za období nejpříznivější pro rozvoj ekonomiky, kultury i náboženského života. Už samotný fakt, že sbor si finančně mohl troufnout na stavbu kostela a povolat stálého kazatele, svědčí o síle sboru a jeho duchovní pevnosti.“

Hospodáři se znovu vzámali, dokonce se stavěly i malé válcové mlýny, mlékárny, vysazovaly se nové odrůdy stromů, zakládaly se chmelnice. Přibývali řemeslníci; například na Boratině, kde se narodila naše maminka, jich bylo jedenáct - kovář, truhlář, klempíř, krejčí, kamnář atd.

Volyňští hospodáři si pořizovali postupně kvalitnější nástroje a pomůcky, a mohli si dovést i lepší zemědělské stroje v mnoha případech dovezené z Čech. I na Michalovce, v mém rodišti, hlavní obživou bylo zemědělství - většinou malorolníci, jen 2 - 3 větší hospodáři. Proto se rozvinulo i tkalcovství.

Snad by teď bylo na místě, abych se stručně zmínila o obcích na Volyňi jako celku. Bylo jich - zdá se to neuvěřitelné - 650. Samozřejmě nebyly všechny čistě české - zcela českých obcí bylo 112, částečně českých 158 a v třechstodesáti dvou obcích byly jen jednotlivé české rodiny.

A když už jsem u té statistiky: evangelické kostely byly v šesti obcích, stejně tak baptis-

tické modlitebny, katolické kostely v deseti obcích a pravoslavné v šestadvaceti.

Možnost vzdělávání nebyla malá. V okresních městech zřizovala Česká matice školská vzdělávací ústavy. Na základních školách vyučovacím jazykem byla ukrajinština, čeština byla jen jedním z předmětů. Evangelíci i baptisté měli možnost postavit kostely a modlitebny. Pěvecké kroužky sborů udržovaly styk s okolními zpěváky.

Musím se zmínit o úžasné odpovědnosti - i hmotné - presbyterů v době, kdy bylo málo kazatelů. Presbyteri byli z velké části na vysoké úrovni a zaslouží si náš obdiv. Nemysleli mnohdy jen na svůj sbor - příkladem jsou boratínští, kteří pomohli evangelíkům v Ozeranech postavit kostel.

S naší vlastní komunikovali nejen hospodáři. Rozvíjel se čilý církevní a kulturní styk. Přijížděli jednorázově nebo na delší dobu kazatelé. Náš tatínek přišel na Michalovku ze Zelova, kde byl církevním kantorem i učitelem ve škole, ale v r. 1934 byl zvolen v Michalovce na Volyňi kazatelem evangelického sboru. I on už měl delší dobu kontakt s Československou republikou, odkud objednával pravidelně knihy. Měl mezi všemi občany bez rozdílu církevní příslušnosti velkou autoritu. To se pak projevilo i v čase 2. svět. války, kdy také zůstal a pracoval jako jediný kazatel pro evangelické sbory na Volyňi.

Těžká doba válečná

Můj tehdy čtrnáctiletý bratr Jiří si 12. prosince 1938 zapsal toto:

„Všude snůh. Na střeších, plotech, na větvích stromů. Jak je ten svět krásný! Žel, krásně vypadá jen na povrchu. V srdce mám bolest, když si uvědomím ty hrůzy ve světě a vzpomenu na okleštěné Československo.“

A 1. září 1939 Němci vtrhli do Polska pod záminkou ochrany údajně utiskované německé menšiny - tedy zahájili útok pod rouškou ochrany lidských práv. V téže době se na Ukrajině ujímají moci sověti. Znamenalo to mimo jiné také okamžité změny ve školství: obecnou školu a gymnázia nahradily deseti-letky, v kostelích se nesmí zvonit, vyučování náboženství je zakázáno. Kandidáty do vlády na západní Ukrajině určují sověti.

Vlivem politických poměrů a války byla přerušena vazba na konsistoř v polském Wilně, odkud tatínek dostával plat - a tak naše rodina se octla bez prostředků, ale ne bez pomoci. Michalovští se ukázali v tom nejlepším světle, ale ani rodiče a my děti jsme nebyli pasivní, a pomáhali jsme při polních pracích u hospodářů.

Sestra Jarmila (bylo jí tenkrát 11 let) si 28. ledna 1940 zapsala toto:

„Díky Bohu, že ještě můžeme svobodně rozjímat Písma a shromažďovat se v kostele. Vláda si nás teď moc nevšímá, protože se jí nedaří ve válce s Finskem. Ale v Polsku je hůř; za čtyři měsíce tam postříleli 25.000 Poláků a mezi nimi mnoho kněží. A to vše bez soudu.“

Ovšem špatně se vedlo i Polákům na Ukrajině. A v neděli 22. června 1941 čtu v jejím

deníku: „Válka!!! Válka se přiblížila k nám. Nyní z ní nevyvážneme. Ve čtyři ráno připadlo Německo Sovětský Svaz.“

Teď bych se ráda zmínila o největším paradoxu mého života (a nejen mého). Chtě nechtě musím připsat malé plus druhému největšímu zloduchovi v historii. Cituji opět z Jiříkova deníku ze dne 28. července 1941:

„Smutná zpráva: berou koně. Každý se jen třese hrůzou při pomyslení, že by mu vzali to, bez čeho se o žnících neobejde. Jinou, mnohem horší zprávou, která námi otřásla, bylo, že z Michalovky mělo být několik rodin vyvezeno na Sibiř. O tom věděl jen tehdejší sekretář Hůlka a nesměl to vyprávět pod trestem smrti. To hrozné tajemství, které v sobě nosil, ho téměř zničilo. Ty rodiny měly být vyvezeny 25. června, avšak tři dny před tím vtrhli Němci do země, a tak jsme byli zachráněni. Na prvním místě naše rodina, protože tatínek je kazatelem a dostává několikrát do roka dopisy ze zahraničí. Dále byl na radě pan Dušánek, baptistický kazatel, protože se zsmohl na větší hospodářství, tudíž se stal kulakem, a pak Václav Rejchrt, větší sedlák, který se „provinil“ i tím, že několikrát dostal lístek ze zahraničí.“

Při četbě Historie Českého Boratína jsem zjistila, že stejný osud čekal i několik rodin odtamtud ...

V této i poslední části mého výkladu výchozím bodem bude moje rodná Michalovka, protože v ní se vlastně odrážejí válečné události, které v té či oné formě prožívali i obyvatelé jiných obcí (Boratín a Kupačiv zasáhla válka o něco méně). Toto období by se dalo označit jako „válka ve válce“ - banderovci proti sovětům. Chtěli Němcům dokázat, že nemohou Rusy porazit bez pomoci Ukrajiny. Němci jim vycházeli vstříc, ale státotvorná iniciativa Banderovců jim nebyla po chuti - to už bylo trochu moc. A tak Stepan Banderu nakonec skončil v koncentračním táboře.

Michalovka zůstala na území nesmiřitelného zápasu Ukrajinců, Němců a sovětských partyzánů. Vraždy Poláků a Židů byly na každém kroku. Ale i v té pro Michalovku hrozně situaci neváhali její obyvatelé ukrývat tři bratry ze židovské rodiny a zachránili jim životy, i když riskovali životy své.

Teď ještě přečtu popis nejdramatičtější události ze 4. července 1941, tak, jak ji popsal šestnáctiletý bratr Jiří, a pak už se přehoupnu do roku 1943:

„Po půlnoci mne budí ohromující rána, třeskot skla, dým, čoud, hned nato druhá, třetí, čtvrtá rána a zase hluk padajícího skla a zase kouř.

Běžím k postýlce Drahušky, vytahuji ji z pod padajícího skla. Tatínek má Světlušku na rukou. Jarmilka strká nohy do střeživců a mamin-ka hledá střeživky děti. Nikdo neztratil hlavu a já jsem po celou dobu té hrůzy nepocítil žádný strach. „Rychle“ zvolal jsem, „do síně!“ Síň uprostřed domu se nám zdála nejbezpečnější. Chvilí jsem se motal a potácel, poněvadž jsem měl dojem, že se vše přede mnou rítí - ani jsem si nemohl vzpomenout, kde jsou dveře. Jen jsem slyšel nářek Židovky a vzdechy paní Hortové, které tu noc byly u nás. Pojednou jsem se octl u venkovních dveří, které byly otevřeny dokořán. Vtom další rána otřásla naším domem a já jsem myslel, že se vše pobořilo, zřítílo a pohřbilo všechny mé drahé. Sám jsem v té chvíli ohluchl. Zdálo se mi, že je takové příšerné ticho, a přitom rány duněly dál. Oddechl jsem si, když jsem spatřil ostatní. Jak jsem od venkovních dveří scházel z prahu, Drahuška mi pošeptala: „Ale to je hrozné...! Jinak po celou dobu nevydala ani hlásku. Konečně jsme byli všichni skrčeni v sínce, zahaleni kouřem. Okolo

prosit Němce, aby již nestříleli, že u nás nejsou žádní partyzáni. Někteří z michalovských mávali kapesníky a pan Horta vystoupil dopředu, tůkal si prstem na hrud, kroužil hlavou zleva doprava a volal: „Pupu ne, pupu ne!“ Když se michalovští dostali ke strážím, chtěl tatínek mluvit s důstojníkem. Ten slíbil, že na vesnici již nebudou střílet.“

Lidi pronásledoval strach - strach před bandity, strach před bombami, z násilné smrti, ze ztráty majetku. A 1. února 1944 si Jarmilka do deníku napsala: „Němci ustupují. Dunění děl je slyšet i na Michalovce. Včera jsme usínali v německém státě a dnes jsme se probudili v sovětském. A Michalovka zůstala hned bez koní: sovětské vojáci brali i ty prašivé.“

Obsazení Volyně sovětskou armádou vytvořilo předpoklady pro vstup naší české menšiny do československých jednotek v Sovětském Svazu. Koncem února začaly odvody do armády. Samozřejmě se přihlásili i michalovští muži ve věku 18-37 let, později až do 55 let. V tu chvíli se projevilo jejich přírodnost vlast-

nectví, které jsme od dětství nasávali. Posledního února 1944 se sbor evangelický i baptisté společně rozloučili se svými branci. Kostel se zaplnil do posledního místa, oba pěvecké sbory zpívaly společně - a my jsme poprvé viděli našeho tatínka plakat.... K odvodu se dostavilo 11.451 volyňských mužů a žen. Převážná část se stala příslušníky 3. československé samostatné brigády. Dobrovolnice z řad žen podstoupily nejprve zdravotnický kurs v Kijevě. Bratr Jiří spolu s několika dalšími ukončil důstojnický kurs a výcvik v Rjazani a ihned po zkouškách byli urychleně dopraveni do oblasti Karpat, kde 8.9. 1944 začala dukelská operace.

9. května 1945 začala Jarmilka svůj zápis radostným zvoláním: „Mír!! Tedy ten vytoužený mír. Ta hrozná válka trvala 5 let 7 měsíců a 8 dnů. Ale pro nás zde to ještě mír není; hodně zde zkoušíme skrze ty ukrajinské partyzány v noci a pod vládou sovětů ve dne. Ó co jsme zde prožili, to se nedá vypovědět. Ale přesto jsme si zachovali neutralitu. Toužebně teď čekáme, až se vyplní naše vroucí přání, totiž abychom se vrátili do naší milé vlasti.“

Netušili jsme, jak dlouhý čas nás od vytouženého návratu ještě dělí. Volyňští Češi nebyli nejpočetnější českou menšinou žijící v zahraničí, ale tvořili ucelenou kompaktní společnost, která značným dílem přispěla k osvobození Československa.

ještě mír není; hodně zde zkoušíme skrze ty ukrajinské partyzány v noci a pod vládou sovětů ve dne. Ó co jsme zde prožili, to se nedá vypovědět. Ale přesto jsme si zachovali neutralitu. Toužebně teď čekáme, až se vyplní naše vroucí přání, totiž abychom se vrátili do naší milé vlasti.“

Netušili jsme, jak dlouhý čas nás od vytouženého návratu ještě dělí. Volyňští Češi nebyli nejpočetnější českou menšinou žijící v zahraničí, ale tvořili ucelenou kompaktní společnost, která značným dílem přispěla k osvobození Československa.

Návrat do vlasti

Po skončení války se nemluvalo téměř o ničím jiném, než o odjezdu do vlasti. Mezi vládnicí dohoda už byla podepsána, ale stále nebylo jasné, jak to bude a hlavně, kdy to bude. V okresním městě pracovaly dvě repatriační komise. Lidé prodávali to, co nebrali s sebou. 20.ledna 1947 si Jarmilka poznamenala: „Chceme být na každé zavolání připraveni, a proto už také balíme a některé věci prodáváme. Takže spíme v cizích postelích, sedíme na cizích židlích a ani ten stůl už nám neříká pane. Doposud nevyjel ani jeden transport vol. Čechů.“

Koncem roku 1946 se zdá, že se odjezd blíží. Proto začátkem roku 1947 se Volynáci začali loučit se svými vesničkami a městečky - bylo to na 400 lokalit, kde probíhala velice slavnostní a dojemná loučení, kterých se účastnili i místní Ukrajinci, kteří našeho odjezdu velmi želeli. Stejně loučení proběhlo i v naší obci. I když mi bylo teprve 9 let, něco z toho si pamatuji i proto, že jsem se rozloučení, které trvalo tři hodiny, s několika dalšími dětmi aktivně účastnila. Kratší rozloučení bylo samozřejmě i na hřbitově, kam nemohli všichni, protože do toho mrazu neměli dost teplé oblečení a boty.

Konečně

9. března 1947 se pohledy naposledy upírají na dosavadní domov, kostel, vzdálenější hřbitov. A teď si zase vypůjčím citaci mého krajana Oldřicha:

„Kolem poledne se kolona vozů, dobytka, pěších lidí a dětí pomalu vydala na silnici vedoucí k Rovnu. Navečer dorazila na nádraží - naše vagony však nebyly prázdné! Rusíni, kteří měli zaujmout naše místa, se po krátkém průjezdu územím sovětské Ukrajiny, nechtěli z vagonů vystěhovat, ale požadovali návrat zpět (stejnou situaci o měsíc dříve zažili i obyvatelé Boratína). Museli jsme pod holým nebem, za mrazu minus 12 stupňů, čekat na rampě tři noci. Všichni odevzdaně čekali. Staří a děti byli na noc ubytováni po rodinách. Vedle mrazu mu-

seli jsme čelit i zlodějům, dorážejícím na nás v noci. Po třech dnech se vlak konečně uprázdnil. Špinavé nákladní vagony se nám v tom okamžiku zdály krásné. Začalo nakládání pod dohledem reemigračního úřadu. Dostali jsme reemigrační průkazy a opční osvědčení - stali jsme se občany ČSR.“

V Mukačevu opouštíme širokorozchodnou trať. Neustále musíme uplácet strojívdce a pak v Čopu i celníky: ti se pak při ověřování dokladů soustředili už jen na hledání černých pasažerů.

V tomto místě se vrátím trochu v čase do roku 1945, abychom se podívali, co v té době dělali vojáci Svobodovy armády, kteří tenkrát doufali v brzké setkání se svými rodinami. Jiří o tom napsal:

„O možnosti reálného přesídlení do ČSR dostali vojáci Svobodovy armády příslib od československých představitelů během válečných operací. I já, jako příslušník těžké armády, jsem zde zůstal, abych spolu s ostatními zajistil domov těm, kteří byli ještě v Sovětském svazu. Přesliby, které byly dány reemigrantům ohledně jejich osídlení v zemědělských oblastech, setkávali jsme se na úřadech (a nejen tam) velmi často s neochotou a odporem. Kromě toho nás trápila nejistota, zda v ú b e c dojde k přestěhování našich rodin. V srpnu 1945 jsme s některými michalovskými odjeli na jižní Moravu, abychom se - opět bezvýsledně - pídili po hospodářských usedlostech. Rok 1946 byl již nadějnější, setkání s našimi rodinami se přibližovalo.“

Naše putování pokračovalo přes Slovensko na Moravu, kde jsme prožili jedno pěkné setkání na nádraží, kdy na vedlejší koleji zastavil osobní vlak. Když cestující poznali, že vedle nich je transport volyňských Čechů, okna vlaku se otevřela a přivítiví cestující se dali do hovoru s námi, Ale nejen to, my děti jsme od nich najednou začali dostávat různé dobroty - bonbony, čokoládu, dokonce i buchty.

Později jsme viděli, jak lidé chodí z kostelů - a my jsme třetí neděli byli bez této možnosti.....

25. března 1947 jsme se dostali k cíli našeho putování - do Žatce. Odtud mnohé rodiny se již stěhovaly do svých nových domovů.

Začátek života v Čechách nebyl jistě nejlehčí, ale to, co jsem se dověděla teprve nedávno, mi vzalo dech. Ačkoli prezident Beneš a předseda vlády (Zdeněk Firlinger) slíbili vzhledem k vydatné a obětavé pomoci při osvořování Československa dobré podmínky pro bývalé vojáky, vláda tento slib o rok později prohlásila za neuvážený, a rozhodla jinak. Mezi jiným i o úhradě za přidělenou nemovitost ve výši dvojnásobku ročního výtěžku splatné do 15 let. Teprve v roce 2000 naše vláda tuto křivdu alespoň částečně napravila zákonem o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád v letech 1939 až 1945.

Během osmdesáti let existence Čechů na Volyni, nehledě na utrpení během dvou světových válek a kruté revoluční zvraty, se počet

volyňských Čechů zdvojnásobil, takže v letech 1945-1947 se do Čech vrátilo 40 tisíc krajanů v 87 vlacích. Evangelíci se většinou vklebnili do stávajících sborů, baptisté si naopak své sbory ve staronové vlasti většinou tvořili. Závěrečné slovo ponechám opět našemu bratru Jiřímu: „Myslím, že návrat emigrantů z Ukrajiny, Polska a jiných zemí byl přínosem pro naši vlast. Dnes již nejsou patrné rozdíly mezi reemigranty a místním obyvatelstvem. Přece však by nebylo správné zapomenout na jejich minulost. Sám prožívám hlubokou věčnost za to, že náš rod se po tolika letech mohl vrátit do země svých předků. Děkuji Bohu, že jsme si všichni zachovali mateřský jazyk a že zde smíme patřit do společenství Božího lidu.“ A já nakonec, ve světle všech těch prožitých událostí válečných, kdy tak často se z člověka stává něco úplně jiného, než by měl být, přidávám jedno latinské přísloví: Pulchra res est homo si homo est - Nádherná věc je člověk, je-li člověkem. To samozřejmě platí i pro život v míru.

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 6.5. 6. velikonoční

7.15 h. Letohrad Sk 10, 25-48
8.45 h. Lukavice - pouť Ž 98 1 J 4,7-10
10.15 h. Orlice J 15,9-17

sobota 12.5. 19 h. Lukavice

neděle 13.5. Slavnost Nanebevstoupení Pána

na Kopečku pouť

7.15 h. Letohrad Sk 1,15-26 Ž 103
9.00 h. Kopeček 1 J 4,11-16
10.15 h. Kopeček J 17,11-19

úterý 15.5. 18 h. Kopeček

sobota 19.5. 19 h. Mistrovice
svatodušní vigilie 21 h. Letohrad

neděle 20.5. Slavnost Seslání Ducha svatého

sbírka na pastorační aktivity diecéze

7.15 h. Letohrad Sk 2,1-11 Ž 104
8.45 h. Lukavice 1 Kor 12,3b-13
10.15 h. Orlice J 20,19-23

sobota 30.5. 17.30 h. Červená - pouť
19 h. Lukavice

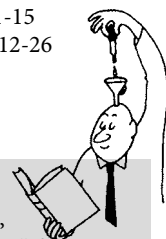
neděle 31.5. Slavnost Nejsvětější Trojice

7.15 h. Letohrad Dt 4,32-40 Ž 116
8.45 h. Mistrovice Ř 8,14-47
10.15 h. Orlice Mt 28,16-20

sobota 6.6. 19 h. Mistrovice

neděle 7.6. Slavnost Těla a Krve Páně

7.15 h. Letohrad Ex 24,3-8 Ž 116
8.45 h. Lukavice Žd 9,11-15
10.15 h. Orlice Mk 14,12-26

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741